

Humanitární akce nebo provokace? Polská potravinová pomoc Těšínsku v červnu 1945

Mečislav B o r á k

Těšínsko, 40/1997, č. 1, s. 10-14.

Válečné boje na Těšínsku sice utichly už počátkem května 1945, ale nejistota ohledně státního začlenění tohoto území vyvolávala neklid místních obyvatel ještě po mnoho měsíců. Československo usilovalo o obnovu republiky v předmnichovských hranicích, zatímco Polsko doufalo, že mu územní zisky z roku 1938 zůstanou zachovány. Neplatilo to ovšem o Slovensku, kde Polsko na svých ziscích z roku 1938 nejen že netrvalo, ale bylo navíc ochotno zřici se i svých obcí na Oravě a Spiši připojených ke Slovensku v rámci jeho podílu na přepadení Polska nacistickým Německem v září 1939. Polsko bylo ochotno přidat i kus území Slezska získaného po porážce Německa, pokud těšínské "Záolží" zůstane součástí polského státu. Obě země hledaly podporu pro svá stanoviska v Sovětském svazu, neboť se dostaly do sféry jeho bezprostředního vlivu. Obě také argumentovaly faktem, že v jeho prospěch odstoupily části svých východních území. Lepší výchozí pozici si zajistilo Československo, neboť sovětské vojsko obnovilo na Těšínsku předmnichovskou hranici a umožnilo zde zavádění československé státní správy.

Poválečná situace na Těšínsku byla již popsána v odborné literatuře. Stranou pozornosti však zůstala jedna neobvyklá akce, jež se odehrála právě v době, kdy napětí na Těšínsku vrcholilo. Šlo o příjezd polské potravinové pomoci Červeného kříže, určené místním Polákům, jež se u československých úřadů nesečkala s příznivým přijetím. Obě strany tuto akci hodnotily zcela protichůdně a není pochyb o tom, že i vzpomínky pamětníků se budou v mnohém lišit. V našem článku vycházíme při popisu této události ze svědectví několika dobových dokumentů, uložených v archivu Ministerstva zahraničních věcí ve Varšavě. Avšak než se k tomu dostaneme, musíme aspoň stručně připomenout některé stěžejní okamžiky oněch dnů.

Poláci na československém Těšínsku se po válce ocitli ve svízelném postavení. Návrat českých občanů, kteří museli Těšínsko v době polského záboru nedobrovolně

opustit, oživil volání po odvetě a vyhnání tzv. polských okupantů přišlých na Těšínsko po roce 1938, ač se většinou jednalo o místní usedlíky, kteří odtud odešli či museli odejít už po rozdělení Těšínska v roce 1920. Několik set Poláků tak bylo skutečně vysídleno, mnozí další byli vystaveni šikanování úřadů, což se týkalo také bývalých volkslistářů. Většina místního obyvatelstva byla totiž za války přinucena k podmíněčnému přijetí německé státní příslušnosti, takže teď čekala na obnovení československého občanství a byla do značné míry vystavena libovůli příslušných úřadů. Ty při svém rozhodování mnohdy nebraly v úvahu, že zde byla zcela jiná okupační situace než v protektorátě.

Stížnosti místních Poláků na diskriminační postup československých úřadů byly už v květnu 1945 předány katovickému vicevojvodovi Stefanu Wengierowovi, který s nimi seznámil i polského prezidenta Boleslawa Bieruta. Varšavská vláda pak v nótě ze 6. června 1945 požadovala okamžité ukončení diskriminace Poláků v ČSR a zastavení jejich vysídlování. V další nótě z téhož dne navrhovala ustavení smíšené československo-polské komise k vyřešení územního sporu o Těšínsko.

Vláda ČSR odpověděla, že Těšínsko nepokládá za spornou otázku, neboť je nedílnou součástí republiky, tudíž žádné komise není zapotřebí. V nótě ze 9. června se však o Těšínsku ani nezmínila a naopak ohlásila svůj záměr převzít Kladsko, předběžně přidělené polské administraci. Už v květnu se s podobnou žádostí obrátila na sovětské a další spojenecké orgány a odvolávala se na petici 12 kladských obcí požadujících přičlenění k ČSR.

Podobné přání "českých Moravců" z Ratibořska našlo nečekaný ohlas u velitele 1. čs. tankové brigády plukovníka Vladimíra Janka. Brigáda tehdy působila na Ostravsku. Podle operačního rozkazu č. 38 jedna její tanková četa se dvěma četami automatčků a v doprovodu jednoho praporu pěchoty překročila 10. června u Chalupek poblíž Bohumína státní hranici a začala obsazovat území ratibořského okresu, údajně po předchozím souhlasu orgánů Rudé armády v Ratiboři. Polská protestní nóta ze 12. června požadovala okamžitý návrat československých jednotek a ministr obrany na návrh prezidenta Bieruta vyslal k hranicím ČSR oddíly polského vojska. Zároveň varoval, že pokud československé tanky do 24 hodin neopustí Polsko, budou vyhnány násilím.

Hrozícímu konfliktu zabránilo velení Rudé armády, jež se 14. června na radnici v Moravské Ostravě sešlo s místními československými a polskými vojenskými veliteli. Podle vzpomínky V. Nového měli rozhodující slovo velitel IV. ukrajinského frontu armádní generál Jeremenko a předseda válečné rady frontu generál Mechlis, kteří plukovníka Janka ostře pokárali za porušení kompetencí příslušících pouze sovětskému velení a nařídili mu stáhnout tanky zpátky za hranici. Jak uvádí historik K. Kaplan, *"českoslovenští zástupci neprojevovali příliš ochotu uznat svou vinu ani příliš ochoty k nápravě"*. Vláda však zmocnila předsedu k prohlášení, že *"svémocný zákrok odsuzuje a že odpovědné činitele potrestá"*.

Polská nóta z 15. června znovu požadovala okamžitý odchod československých jednotek z Ratibořska a odvolání československé administrace z Těšínska, kde by ji měla nahradit smíšená komise. Večer už byly československé tanky staženy, ale téhož dne došlo k dalšímu narušení polské hranice československým tankem v oblasti Kladska. Nóta obsahovala ultimatum 48 hodin, jež byly dány československé vládě na splnění polských požadavků, jinak polská vláda *"bude nucena použít všech prostředků které má k dispozici, aby zajistila ochranu polského obyvatelstva a udržení pořádku na území Zaolžanského Slezska"*. V polském tisku začala ostrá protičeskoslovenská kampaň.

Vláda ČSR polskou nótu 17. června kategoricky odmítla. Téhož dne byl do Ostravy doručen požadavek velitele polského motorizovaného sboru z Rybniku, aby do 12 hodin příštího dne v prostoru čs. Těšínska *"ustal útisk tam usazených polských příslušníků"*, jinak polské vojsko *"vnikne do tohoto prostoru ozbrojenou mocí, a to až po řeku Ostravici"*. O hrozbě útoku byla ihned vyrozuměna vláda a velitel tankové brigády v Ostravě dostal příkaz, aby se vyvaroval ozbrojených incidentů, při vstupu polských vojsk nezahajoval boj a ustoupil až k Bludovicím, Šumbarku, Petřvaldu a Bohumínu. Podobné instrukce ohledně ústupu dostala i finanční stráž a národní bezpečnost v Českém Těšíně.

Téhož dne byla v polském tisku zveřejněna výzva vedení čtyř vládních stran a Polského západního svazu (Polski Związek Zachodni) k Polákům na Záolží, aby se nepodřizovali registraci "cizinců" a nenechávali se dobrovolně vysídlovat. Výzva končila slibem: *"Ujišťujeme Vás, že Polský Národ učiní vše pro to, aby vám v případě potřeby přišel na pomoc."* Už 17. června vkročily na Těšínské Slezsko první jednotky

polské armády a spolu s nimi přijeli do Cieszyna maršálek Michal Rola-Zymierski, ministr národní obrany, pověřený od 13.6.1945 též funkcí premiéra a ministra zahraničních věcí, kteří byli na návštěvě v Moskvě, a slezsko-dabrovský vojvoda divizní generál Aleksander Zawadzki. Už při zastávce v Katovicích maršálek Zymierski prohlásil, že otázka Záolží dostává evropský rozměr a dodal: *"Nepřiznáváme Čechům právo na Záolží, pokoušíme se celou věc rozřešit cestou rozhovorů. Pokud však sousedé nebudou mít porozumění, najdeme východisko. V tomto ohledu Prozatímní vláda není jen vládou k rozhovorům. Ukřivděné musíme bránit."*

Ani schůzka sovětských velitelů se zástupci československé a polské armády, konaná ještě 17. června, konflikt neodvrátila. Maršálek Zymierski záměr překročit hranice a obsadit Záolží konzultoval s vládní delegací pobývajícím v Moskvě. Ta se pokusila zjistit stanovisko sovětského vůdce Stalina. Zprvu prý se vyjadřoval neurčitě, ale 18. června vojenský zásah odmítl. Sovětská vláda se zároveň ujala role prostředníka a pozvala do Moskvy i nejvyšší československé vládní činitele. Rozhovory konané 22. a 25. června sice ukázaly jen rozdílnost stanovisek a žádnou dohodu nepřinesly, ale hrozící ozbrojený konflikt byl dočasně zažehnán. Nebezpečně ožíval znova v červenci a říjnu 1945, ale zájem Moskvy na jednotném postupu států ve sféře sovětského vlivu spory pokaždé ztlumil a nakonec dotlačil oba státy k dohodě.

Československé úřady využily situace k masovému zatýkání Poláků, známých svým protičeskoslovenským postojem. Zatýkání bylo zahájeno den před očekávaným útokem, 17. června 1945. Během tří dnů prý bylo zatčeno asi tisíc osob. V tisku vypukla mohutná propagandistická kampaň, využívající proti Polsku i právě v Moskvě probíhajícího procesu s generálem Leopoldem Okulickým a 15 dalšími vůdci polského podzemí, který byl vykonstruován sovětskou bezpečností a měl zastrašit odpůrce sovětského režimu. Např. Nová svoboda označovala polské velitele za zrádce a teroristy a přirovnávala k nim i "fašistické živly", "šovinisty a bojůvkáře", kteří se prý snaží "v pohraničí vyvolat šarvátky, výtržnosti a neklid". Odpovědí na nedávnou výzvu čtyř polských politických stran byla zřejmě podobná výzva čtyř stran českých, vyzývající obyvatelstvo Těšínska k zachování klidu a pořádku.

Zároveň byl zahájen intenzivní přesun vojsk k zajištění obrany Těšínska. Nový rozkaz ze 21. června již nepřipouštěl ústup československé armády, naopak nařizoval

zahájit palbu, pokud polské vojsko překročí státní hranici. Téhož dne zaujaly československé jednotky nové obranné postavení a zakopaly se.

Taková tedy byla situace na Těšínsku v oněch dnech plných napětí. Náš příběh se odehrál dokonce přímo v den ohlášeného vojenského útoku, místo tanků však překročila státní hranici z Polska do Československa kolona nákladních vozidel s potravinami. Pokusíme se nejprve vylíčit události podle svědectví polských účastníků oné dobrodružné akce, jak je po svém návratu do Polska složili u katovického vicevojvody Wengierowa.

Hlavním cílem cesty na Záolží bylo zorganizovat tam založení stálých středisek Polského červeného kříže, o čemž se údajně polské ústředí této organizace v Katovicích předem dohodlo s ústředím Československého červeného kříže. Delegaci tvořilo 32 členů Polského červeného kříže, požívajících podle Ženevské konvence mezinárodní ochrany. Dalším cílem cesty bylo přivést na Záolží 5 nákladních aut potravin a rozdělit je tamním obyvatelům polské národnosti. Kolona přijela do Polského Těšína 17. června 1945. Po dlouhém vyjednávání se jim podařilo překročit hranice až v pondělí 18. června. Hned v Českém Těšíně začali na náměstí rozdávát potraviny, ale česká policie je zadržela. Zadržen byl i vedoucí výpravy inspektor Karol Sitko. Starosta města označil celou akci za provokaci a řekl, že je třeba všechny zavřít. Proto byl vyslán do polského Těšína posel s žádostí o pomoc. Záhy přijeli velitel bezpečnosti kapitán Siemianski a poručík Pekalski v doprovodu sovětského velitele města Těšína. S jeho pomocí byl incident zažehnán. Výprava dostala jako doprovod eskortu složenou ze tří sovětských vojáků a jednoho českého důstojníka.

Další zastávkou měl být Bohumín, ale přinutili je dojet tam oklikou přes území obydlené Čechy a přes Moravskou Ostravu. V Bohumíně už čekali na příděly potravin místní Poláci. Česká policie je rozháněla a hromadně zatýkala, několik jich též zbilá, např. jistého Sandoka, který se vrátil z koncentračního tábora. Úřady nakonec nedovolily potraviny rozdělit, souhlasily jen s jejich uschováním u místního Poláka L. Logiewy, který je měl později sám rozdělovat.

Po ovacích, jichž se jim dostalo od místních Poláků, pokračovali v cestě do Orlové. Tam už opět čekala česká policie v počtu asi 50 ozbrojených mužů, která rozháněla shromážděné Poláky a asi 30 jich zatkla. V prostoru náměstí obklopila výpravu a nedovolila jí kontakt s místními obyvateli. Kapitán Siemianski a poručík Pekalski šli za

velitelem města a nakonec povolení dostali. Netýkalo se sice rozdělení potravin, ale jen jejich uschování u občana B. Poskiera, zplnomocněnce Polského červeného kříže, a u F. Kubeczky, člena obecního zastupitelstva za Poláky. Až po příjezdu do Těšína se dověděli, že oba jmenovaní byli zatčeni, potraviny zabaveny a předány českým úřadům.

Zastávku v Lazích velitel Orlové nepovolil, ani rozdělení či uschování potravin. Čekající Poláci byli zatýkáni a bití. V Karviné se vše opakovalo. Výprava tu byla na šest hodin zadržena příslušníky "slovenské" armády a jen díky intervenci kapitána Siemianského u sovětského velení unikli její účastníci internaci v táboře v Moravské Ostravě, jak jim prozradil jistý český důstojník. Ani v Karviné tedy nebyla příležitost rozdělit či aspoň uložit potraviny. Další zatčení hrozilo výpravě při návratu v Českém Těšíně, ale díky porozumění sovětských orgánů dorazila výprava v pět hodin ráno 19. června zpátky do Polského Těšína. Zprávu podepsali Józef Gawlik, Józef Sasula, Mieczyslaw Rzymanek, Tadeusz Heczko a Karol Sitko, který jako vedoucí výpravy podal ještě samostatnou vlastní zprávu, v níž průběh cesty vylíčil shodným způsobem. Důstojník vyšetřovací služby Lucjan Peczalski ve svém hlášení ještě dodával, že na náměstí v Českém Těšíně policie v přítomnosti účastníků výpravy *"rozháněla lidi, kteří chtěli jenom uvidět polského orla"*. Výprava přivezla zpátky tři nákladní auta plná potravin, akce se nezdařila. Její účastníci se měli možnost na vlastní kůži přesvědčit, jak jsou Poláci na Záolží šikanováni. Později se doslechli, že po odjezdu výpravy bylo zatčeno několik set místních Poláků.

Informace o názorech druhé strany uvádí dopis československého vyslanectví ve Varšavě polskému Ministerstvu zahraničních věcí. Uvádí se v něm, že celou věc prošetřila přímo na místě československá vládní komise. Podle jejího zjištění přejela 18.6.1945 ve 13.30 hod. přes státní hranici v Českém Těšíně kolona vozidel - 5 nákladních automobilů a jeden osobní vůz s několika ozbrojenými důstojníky polské armády. Nákladní auta byla označena nápisem *"Polský červený kříž"*, na boku jednoho z nich bylo napsáno: *"Pro Poláky na Záolží"*. Na hraničním mostě nezastavili a ujížděli na náměstí v Českém Těšíně. Ve vozech bylo 27 civilistů, 3 z nich bydleli na československém území v okrese Fryštát. Průjezd kolony byl nelegální, nebyl československými úřady povolen, na mostě nedošlo ani ke kontrole dokladů.

V Českém Těšíně na náměstí začali rozdávat potraviny - mouku, cukr, švestky, mýdlo, masové konzervy, slaninu v balíčcích po 15 dkg a bonbony též po 15 dkg. Zboží bylo bez nápisů, jen konzervy pocházely z Kanady, šlo zřejmě o dodávku z akce UNRRA. Při rozdělování potravin volali: *"Pouze pro čisté Poláky!"* Po intervenci velitele bezpečnosti dostala výprava sovětskou eskortu a jednoho pracovníka české bezpečnosti jako doprovod. Jako projev dobré vůle českých úřadů byl ponechán i nápis se slovem "Záolží".

Do každého náklad'áku nastoupil jeden sovětský voják a kolona odjela přes Šenov a Ostravu do Bohumína. Tam se u občana Ogiewy měly rozdělovat potraviny podle předem sestavené listiny. Byly na ní však uvedeny i osoby, které za války kolaborovaly s Němci, a volkslistáři. Proto byly potraviny uloženy u pana Ogiewy s tím, že budou za účasti národního výboru rozděleny jen těm Polákům, kteří si to zaslouhují. V Orlové zkontrolovala bezpečnost osoby přítomné na náměstí. Asi 30 z nich nemělo u sebe doklady, takže byly odvedeny ke kontrole na zámek. Všichni do jednoho to byli volkslistáři. Bylo tu složeno jedno auto potravin pro repatrianty z koncentračních táborů a čisté Poláky, místnost byla zapečetěna a byla k ní postavena ruská stráž.

V Karviné výpravu zadržel velitel československého vojenského oddílu. Neuznal propustku přes hranice, až na žádost sovětských orgánů výpravu propustil. Jeden ze šoférů řekl místním lidem: *"Nebojte se, my vás přijdeme osvobodit!"* Polský poručík, který výpravu doprovázel, prý patřil k jednotce, která v roce 1938 zabírala Bohumín. Sám se tím chlubil.

Je zřejmé, že československé úřady neuznávaly charitativní záměr polské mise. Pokládaly ji za jednoznačnou provokační akci s cílem vyhrotit zdejší poměry, případně vyvolat nepokoje opravňující chystaný vojenský zásah. Uvažovalo se i o tom, že potraviny měly být rozdávány po předpokládaném vstupu polské armády na Těšínsko, k němuž nakonec nedošlo. Akce tedy nebyla chápána jako snaha o pomoc při řešení kritické situace v zásobování potravinami, jež na Těšínsku v té době nepochybně byla.

Dochovaly se i zmínky o osudech některých osob zatčených v souvislosti s touto akcí, bohužel jen torzovitě. Např. B. Poskier, u něhož měly být uschovány potraviny pro Poláky z Orlové, psal 27.6.1945 zoufalý dopis sekretariátu Polské dělnické strany PPR do Cieszyna. Uvádí v něm, že už desátý den sedí v městském vězení, protože hned po převzetí zboží byl zatčen. Prosí o intervenci prostřednictvím PPR nebo aspoň o

advokáta, který by se mohl účastnit vyšetřování. Zatčen prý byl i Adolf Kraina z Lazů, který rovněž poskytl místnost k uschování potravin.

Dopis Polského červeného kříže v Cieszyně vyslanci Polské republiky v Praze Stefanu Wierblowskému z 18.9.1945 uvádí, že Červený kříž vyslal na Zálží auta s potravinami z darů amerických Poláků. Češi prý tuto výlučně humanitární akci považují za politickou. Nedovolili rozdělování potravin a zatkli všechny členy rozdělovacího výboru. Všichni jsou už z vazby propuštěni až na úředníka bohumínských drátoven Ludwika Logiewu. Ten dosud nedostal obžalovací spis a jeho advokátovi bylo řečeno, že v transportech Červeného kříže byly zbraně. Další zpráva ze 14.12.1945 potvrzuje, že Logiewa je stále ještě ve vazbě. Na intervenci polského ministerstva zahraničních věcí odpovědělo vyslanectví ČSR ve Varšavě 27.3.1946. Podle něj polský státní příslušník Ludwik Logiewa, příslušný do Sosnowce, narozený v Bohumíně a bydlící v Pudlově, byl zatčen 19.6.1945 pro podezření z přečinu šíření nepravdivých zpráv a pro zločin podle § 2 zákona o ochraně republiky a jeho věc se ještě pořád vyšetřuje. O jeho dalším osudu již doklady mlčí.

Zajímavé jsou též dochované zmínky o tom, co se stalo s potravinami uloženými v Bohumíně a v Orlové. Podle zprávy delegace Červeného kříže ze 20.6.1945 v interpretaci M. K. Kaminského byly po odjezdu mise potraviny zabaveny a rozprodány "výhradně českému obyvatelstvu".¹⁵ Zatčený B. Poskier v dopise z vězení uvádí, že si potraviny rozebrali čeští milicionáři. Podle pozdější zprávy okresní kriminální úřadovny ONV Fryštát, expozitura v Novém Bohumíně, vyhotovené 8.9.1947, došlo na náměstí v Novém Bohumíně ke sročení českých obyvatel, kteří rozdělování potravin místním Polákům pokládali za propagační akci ve prospěch Polska. Potraviny prý zabavilo posádkové velitelství Rudé armády a byly pak přidělovány polským emigrantům z transportů projíždějících Bohumínem.

I když samotní její tvůrci hodnotili akci potravinové pomoci jako neúspěšnou, měla nesporně příznivý dopad na řešení potravinové situace na Těšínsku. V novinách se totiž psalo, že do Ostravy se už prvními ranními vlaky sjíždějí procesí zoufalých žen z Karvinska a Těšínska a snaží se tu nakoupit základní potraviny, které ovšem i v Ostravě chybějí, nehledě již na problém "cizích" potravinových lístků. *"Dejte těšínskému lidu chleba, aby se necítil odstrkovan v naší národní rodině. Je to sociální a demokratická povinnost nás všech od Ostravy až k Praze,"* psala např. Československá

demokracie již 14.6.1945. Také zpráva zmocněnce hlavního štábu čs. armády podplukovníka Houry z jeho červnové návštěvy na Ostravsku mj. uváděla, že *"zásobovací situace na Ostravsku a celém Těšínsku je velmi svízelná a je nezbytné zjednat nápravu, protože Poláci cestou Červeného kříže počínají zásobovat své příslušníky usazené na našem území"*. Zmiňuje se také o tom, že zásilka 40 tun mouky, určené pro ostravské horníky, nedošla na místo svého určení.

Již 26.6.1945 přinesl deník Nová svoboda zprávu o nápravě v zásobování potravinami na Těšínsku: *"Před několika dny dostavila se do sekretariátu odborových svazů v Mor. Ostravě delegace karvinských horníků se žádostí, aby odborové organizace učinily u zemského Národního výboru zákrok ve prospěch zásobování Těšínska potravinami. V čele s tajemníkem horníků soudruhem Buchvaldkem odebrala se delegace k zemskému Národnímu výboru a u zásobovací komise docílila, že na Těšínsko bylo odesláno 5 vagonů žitné mouky, 1 vagon trvanlivého chleba, 3 vagony pšeničné mouky, a 2 vagony brambor. Rádi kvitujeme, že je to počátek zlepšení zásobovací situace na Těšínsku."*

Možná tedy, že ona dobrodružná mise Polského červeného kříže nebyla svým vyzněním až tak neúspěšná. V každém případě byla jedním z kamínků dotvářejících mozaiku složité vnitropolitické i mezinárodní situace, jež se na Těšínsku těsně po skončení druhé světové války vytvořila.

P o z n á m k y

- 1) Např. K. Kaplan, *Pravda o Československu 1945-1948*. Praha 1990. - M. K. Kaminski, *Polsko-czechosłowackie stosunki polityczne 1945-1948*. Warszawa 1989.
- 2) Archiv Ministerstva zahraničních věcí Varšava (dále jen AMZV), zespól 6, teczka 153, wiazka 10.
- 3) Vojenské akce čs. armády viz J. Krol, *Československo-polský spor o Těšínsko v květnu a červnu 1945. Slezsko v československo-polských vztazích 1918-1947*. Opava 1991, s. 61-73. Zpracováno podle dokladů uložených ve Státním ústředním archivu v Praze, fond Předsednictvo vlády, karton č.1324, Slezská kancelář.
- 4) V. Nový, *Život a revoluce*. Praha 1974, s. 197-198. - Týž, *Vzpomínky z Ostravska*. Ostrava 1983, s. 32-33.
- 5) K. Kaplan. c.d., s. 52-53.
- 6) M.K. Kaminski, c.d., s. 94-95.
- 7) J. Krol, c.d., s. 63.
- 8) M. K. Kaminski, c.d., s. 98-99.
- 9) Tamtéž, s. 101. Údaj převzatý z hlášení katovického vicevojvody Wengierowa ze 20.6.1945 je patrně nadsazený.
- 10) Z. D., *Občané Těšínska, zachovejte klid! Nová svoboda 19.6.1945. - Výzva všech čtyř politických stran k Těšínsku! Lide těšínský! Nová svoboda 21.6.1945*.
- 11) Zpráva Polského červeného kříže ze 20.6.1945, zpráva inspektora K. Sitka z 18.6.1945 a hlášení vyšetřovatele L. Peczalského z 19.6.1945. AMZV, cit.fond.
- 12) Dopis vyslanectví ČSR ve Varšavě z 1.7.1945. Tamtéž.
- 13) Tamtéž.
- 14) Tamtéž.
- 15) M. K. Kaminski, c.d., s. 101. Zpráva Polského Červeného kříže ze 20.6.1945 doslova uvádí, že potraviny byly zabaveny a předány "českým úřadům". AMZV, cit. fond.
- 16) Archiv Ministerstva vnitra ČR, Brno-Kánice, fond A 2/1, k. 57, i.č. 1765. Ve zprávě je událost chybně datována do srpna 1945. Viz též M. Borák, *Dvě zprávy o Těšínsku v roce 1945*. Těšínsko, 1996, č. 2, s. 30.
- 17) J. Krol, c.d., s. 71.
- 18) -Z., *Dejte těšínskému lidu chleba*. Československá demokracie 14.6.1945.
- 19) *Na Těšínsko došly potraviny*. Nová svoboda, 26. 6. 1945.